

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Adaptuota pritaikyta programa EBIFF/PRECIOUS

Lietuvių

Manfred Pretis

www.precious.at

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai.

Šis leidinys [pranešimas] atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

1. Programos struktūra

Programą sudaro 8 esminės sritys:

- ATPAŽINIMAS/NUSTATYMAS
- DARBAS SU ŠEIMA
- KOMANDINIS DARBAS
- INDIVIDUALIOS INTERVENCIJOS METODAI
- SPECIFINĖS FUNKCINĖS KOMPETENCIJOS
- ASMENINĖS KOMPETENCIJOS
- PRAKTIKA/PERKĖLIMAS Į PRAKTIKĄ
- MAGISTRO DARBAS

Prašome atidžiai perskaityti visas 8 esmines sritis! Apie kiekvieną iš esminių sričių rasite tokią informaciją:

- a. Bendras srities apibūdinimas, kuris apima susijusias žinias, gebėjimus ir platesnes asmenines kompetencijas.
- b. Susijęs turinys, kuris (atsižvelgiant į mokymo skyrių) išsamiai apibūdina esminę sritį.

ECTS	120
EQF	6 (Master)
Struktūra	8 Esminės sritys
	0-5 Klasteriai/grupės
Online	www.precious.at

<u>Esminės sritys</u>	<u>Klasteriai/grupės</u>
<u>ATPAŽINIMAS/NUSTATYMAS</u>	Raida ir mokymas(is).
	[vairūs sutrikimai / negalės
	Susijusios sritys (pedagogika, genetika, neurologija, logopedija...).
	Ankstyvosios raidos vertinimo instrumentai
	Aplinkos poveikis.

<u>DARBAS SU ŠEIMA</u>	Iššūkiai, su kuriais susiduria šeimos
	Šeimos sistema, išgyvenanti negalę
	Nepalankios situacijos, kurias išgyvena šeima, kaip sistema.
	Iššūkiai, su kuriais susiduria specialistai, bendraudami su šeimos sistema
	Šeimos įgalinimas (įgalinimas, atsparumas), partnerystės su šeima koncertas

<u>KOMANDINIS DARBAS</u>	Komandų kūrimas
	AIV Etika
	Ankstyvosios intervencijos vaikystėje, kaip komandinio proceso, kokybė
	AIV tyrimai

<u>INDIVIDUALIOS INTERVENCIJOS METODAI</u>	Esminiai AIV konceptai ir filosofija
	Įrodymais pagrįsti intervencijos metodai.
	Dokumentacija
	AIV procesas ir rezultatų įvertinimas

<u>SPECIFINĖS FUNKCINĖS KOMPETENCIJOS</u>	Specifinės kompetencijos, susijusios su funkcijomis AIV komandoje
	Specifinės kompetencijos, susijusios su tikslinėmis grupėmis
	Specifinės kompetencijos, susijusios su instituciniais reikalavimais.
	Specifinės kompetencijos, susijusios su AIV teisine sistema

<u>ASMENINĖS KOMPETENCIJOS</u>	Savo išteklių aktyvinimas
	Refleksijos apie savo profesinę veiklą ir kompetencijas
	Refleksijos apie savo emocines reakcijas ir jų įtaką interakcijoms

PRAKTIKA/PERKĖLIMAS Į PRAKTIKĄ

MAGISTRO DARBAS

2. Esminės sritys

Esminė sritis 1: ATPAŽINIMAS/NUSTATYMAS

(= Holistinės žinios apie vaiko raidą: (biologinė, psichologinė, socialinė raida))

Žinios: Žinios apie normalią, vėluojančią ir patologinę raidą, remiantis biologiniu-psichologiniu-socialiniuoginiuapie normalią, vėluojančią ir patologinę raidą, remiantis □ sveikatos ir ligų modeliu. Biologinė, psichologinė ir socialinė-emocinė raida.

Gebėjimai: Atpažinti biologinį-psichologinį-socialinį-emocinį individo raidos būklę remiantis tam tikra teorija.

Platesnės asmeninės kompetencijos: Gebėjimas išvelgti skirtumą tarp individo vertinimo ir teorijos (t. y. gebėjimas taikyti veiksmingą teorinį modelį, kuris neturėtų būti laikomas kaip vienintelis teisingas). Gebėti perteikti teorijos, kurios laikomasi, pagrindus bei diskutuoti.

1.1 Raida ir mokymas(is)

Žinios

- Normali biologinė-psichologinė-socialinė raida, taip pat gilesnės žinios apie klasifikacijos sistemas ir mokymąsi.

Gebėjimai

- Taikyti įvairias teorijas ir diagnostikos / intervencijos metodus.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Gebėjimas integruoti skirtingų informacijos šaltinių žinias.
- Gebėjimas pristatyti tėvams įvairius požiūrius į vaiko raidą; aptarti šių požiūrių įtaką šeimos lūkesčiams, emocijoms bei tėvų ir vaikų raidos poreikiams

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Vaiko raidos neuroanatomijos ir neurofiziologijos pagrindai
- Raidos neuropsichologija (pažinimo, psichomotorinė, kalbos raida)
- Smegenų plastiškumo (brain plasticity) teorijos
- Mokslinės vaiko asmenybės studijos (biologiniai pagrindai)
- Fizinės/motorinės vaiko raidos teorijos
- Vaiko funkcinės raidos teorijos
- Klasifikacijos sistemos (ICD, DSM, ICF)

- Vaiko psichologinės raidos teorijos
- Raidos psichologija (nuo gimimo)
- Vaikų psichopatologija
- Mokymo(si) teorijos
- Psicho-socio-emocinės raidos teorijos
- Vaiko socialinės adaptacijos raidos teorijos
- Kultūrinių raidos skirtumų psichologija
- Vaiko asmenybės mokslinės studijos (socialiniai /aplinkos pagrindai)
- Kita (įrašykite)

1.2 Įvairūs sutrikimai / negalės

Žinios

- Žinios apie įvairias sutrikimų formas; sutrikimų medicininius, psichologinius ir sociologinius aspektus.
- Žinios apie sutrikimų priežastis.
- Žinios apie įvairius įvertinimo instrumentus bei sutrikimų nustatymą.

Gebėjimai

- Gebėjimas įvertinti intervencijos metodų taikymo bei tikslų svarbą įvairių sutrikimų atvejais.
- Gebėjimas įvardyti galimybes ir ribotumus (diagnostika ir prognozė).
- Gebėjimas kaupti informaciją, naudojantis naujausiomis technologijomis.
- Atpažinti ir nustatyti sutrikimą, remiantis tikslia įvertinimo priemone (atsižvelgiant į specialisto profesinę sritį).

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Gebėjimas tinkamai pateikti tėvams įvairių sutrikimų priežastis, charakterizuoti vaiko situaciją bei prognozes (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).
- Refleksijos etikos klausimais.
- Refleksijos apie darbo su vaikais, turinčiais sutrikimų, įtaką sau, kaip asmenybei (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).
- Išmanyti Psichosocialines negalės aspektus. (taip pat žr. 3. AIV etika).
- Išmanyti įvertinimo proceso ir rezultatų aptarimo su tėvais etikos principus .

-
- Praktika

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Bendrosios teorijos apie negalę: definicija, naujausios teorijos, epidemiologija, teoriniai modeliai. Sutrikimas/negalė
- Protinė negalė
- Fizinė negalė
- Bendrieji raidos sutrikimai. Neaiškios etiologijos raidos sutrikimai
- Neuromotoriniai sutrikimai
- Kompleksiniai raidos sutrikimai

- Dažnai pasitaikantys sindromai (Dauno sindromas, Trapiosios X chromosomos sindromas, Prader Wilio sindromas). Medicininių komplikacijų, susijusių su sutrikimu pagrindai: dažnai pasitaikantys sindromai bei jų biologinių parametru pagrindai.
- Sensoriniai sutrikimai, regos bei klausos problemos, audiologija, oftalmologija (raida ir patologija).
- Elgesio problemos, socialinės adaptacijos problemos ir elgesio sutrikimų teorijos.
- Autizmas
- Reti sindromai
- Kita (...)
- Genetikos pagrindai
- Toksinių medžiagų nulemtų sutrikimų pagrindai
- Pagrindinės sutrikimų priežasčių studijos (prenatalinės / perinatalinės/postnatalinės priežastys
- Medžiagų apykaitos sutrikimų pagrindai
- Edukacinių faktorių poveikis sutrikimui. Specialusis ugdymas
- Socialinių – emocinių faktorių įtaka sutrikimui
- Pagrindinės teorijos, susijusios su psichologiniais faktoriais (klinikinė psichologija)
- Dualinė diagnozė ir klasifikacija
- Asmenybės charakteristikos, susijusios su sutrikimu
- Elgesio ypatumai, susiję su sutrikimu
- Sutrikimų įvertinimo modeliai
- Emocinių - asmenybės sutrikimų įvertinimo modeliai

1.3 Susijusios sritys (pedagogika, genetika, neurologija, logopedija...).

Žinios

- Medicinos, psichologijos, pedagogikos ir reabilitacijos pagrindai
- (Išvardytų sričių pasirinkimas)

Gebėjimai

- Atpažinti svarbiausius šių sričių konceptus;
- Identifikuoti ankstyvosios intervencijos ir įvertinimo kryptis

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Praktikos standartų ir etikos gairių laikymasis dirbant negalės srityje
- Bendradarbiavimas su kitais tos pačios ar kitos srities specialistais
- (taip pat žr. 3. Komandinis darbas)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Pedagogika (pagrindiniai koncertai, filosofijos)
- Specialioji pedagogika
- Klinikinė psichologija (pagrindiniai konceptai)
- Socialinis darbas
- Psichoterapija (elgesio terapija)
- Žaidimo terapija
- Užimtumo terapija
- Logopedija
- Kineziterapija (reabilitacija)

- Neurologija (neuropsichologija: raida ir patologija)
- Neonatologija
- Neuropediatrija (raida ir patologija)
- Biochemija (raida ir patologija)
- Neurologija (smegenų vystymasis ir patologija)
- Ortopedija (raida ir patologija)
- Audiologija ir oftalmologija (raida ir patologija)
- Paramedicininiai požiūriai
- Kita (...)

1.4 Ankstyvosios raidos vertinimo instrumentai

Žinios

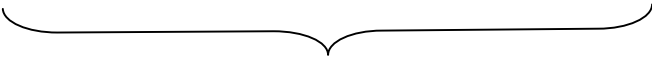
- Žinios apie įvertinimo instrumentus ir metodus (testai, stebėjimas ir kt.).

Gebėjimai

- Suprasti, ką matuoja vertinimo instrumentai ir ką reiškia gauti rezultatai.
- Gebėjimas parinkti, naudoti ir interpretuoti tinkamus vertinimo instrumentus.
- Vertinimo realybės konstravimas/ rekonstravimas

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Rezultatų ir metodų pristatymas ir aptarimas (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos)
- Refleksijos apie vertinimo priemonių ir pasirinkto stebėjimo tinkamumą.

-
  - Perkėlimas į praktiką / Praktika

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Aprašomosios ir (inferencial) statistikos pagrindai
- Psichometrijos pagrindai
- Standartizuoti vertinimo testai (bio - medicininiai parametrai ir t.t.)
- Vertinimas (psichologinis, pedagoginis, orientuotas į šeimos sistemą, taip pat žinios apie struktūruotus instrumentus, leidžiančius įvertinti aplinkos poveikį vaikui ir jo raidai.
- Raidos testai
- Kiekybinė ir kokybinė vertinimo proceso interpretacija
- Kita (.....)
- Kūdikių stebėjimo technikos
- Psichologiniai testai
- Žaidimų technikos
- Funkciniai testai (pažintiniai, judėjimo testai ir kt.)
- Raidos klausimynai
- Stebėjimo metodai
- Kita (.....)

1.5 Aplinkos poveikis

Žinios

- Žinios apie aplinkos poveikius

Gebėjimai

- Gebėjimas dirbti įvairiose ir besikeičiančiose gyvenimo situacijose; spręsti klausimus; gebėjimas nustatyti aplinkos išteklius ir trūkumus.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Išmanymas, kaip elgtis specifinėje situacijoje, nepažeidžiant etikos taisyklių (taip pat žr. 6 Asmeninės kompetencijos)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Ekologinės teorijos (gyvenimo ir visuomenės kontekste)
- Religinių skirtumų teorijos (negalės išgyvenimo kontekste)
- Sociologijos pagrindai (šėimos sociologija, kultūrinė sociologija, patologinių situacijų sociologija)
- Civilinės teisės, socialinės teisės pagrindai
- Kita (...)

Esminė sritis 2: DARBAS SU ŠEIMA

(= Der Familie zuhören (Wissen über Familien-Bedürfnisse, Ressourcen und das Funktionieren von Familien))

Žinios: Žinios apie šeimos poreikius, išteklius bei šeimos funkcionavimą. Žinios apie šeimos sistemas ir sisteminis požiūris. Žinios apie šeimos kontekstus.

Gebėjimai: Dirbti kartu su šeima. Gebėjimas užmegzti pagarbų kontaktą su šeima. Gebėjimas nustatyti šeimos kontekstus (situacijas) ir jų įtaką šeimai. Gerbti šeimos vertybes. Gebėjimas identifikuoti interesų konfliktus. Keistis skirtingomis nuomonėmis.

Platesnės asmeninės kompetencijos: Požiūris į šeimą, kaip į besivystančią sistemą. Tolerancija šeimų socialinei įvairovei. Poreikio keistis atpažinimas. Refleksijos, susijusios su savo asmeninėmis bei profesinėmis nuostatomis, vertinant šeimą, kaip sistemą. Savo veiklos atsakomybės pripažinimas (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

2.1. Iššūkiai, su kuriais susiduria šeimos

Žinios

- Šeimos raidos etapai.
- Šeimos ir asmeniniai poreikiai.
- Šeimos problemų sprendimo strategijos.

Gebėjimai

- Gebėjimas vertinti / įvertinti šeimos (šeimos nario) poreikius.
- Gebėjimas surasti tinkamą bendravimo su šeima stilių (kalbėjimas/išklausymas), atsižvelgiant į vaiko negalę ir kt.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Teigiamos nuostatos į šeimas, esančias sudėtingoje situacijoje (pvz. dėl vaiko negalės ir pan.).
- Emocinis stabilumas ir savikontrolė kritinėse situacijose.
- Kritinis mąstymas (problemų sprendimas, refleksijos...)
- (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos)

-
- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Šeimos ciklai ir krizės
- Naujos šeimos, atsižvelgiant į kultūrinę bei socialinę įvairovę (mišrios šeimos, vieniši tėvai ir kt.).
- Kita (...)

2.2 Šeimos sistema, išgyvenanti negalę

Žinios

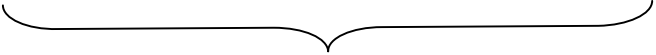
- Adaptacijos ir prisitaikymo prie negalės teorijos ir modeliai.

Gebėjimai

- Gebėjimas atpažinti, identifikuoti ir naudoti vidinius, išorinius resursus.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Profesinės etikos laikymasis; teigiamos nuostatos į negalę.
- Empatija, refleksyvumas, kritinis mąstymas - savo asmeninių ir profesinių nuostatų bei vertybių permąstymas.
- Savo profesinio identiteto apmąstymas (funkcijos ir vaidmenys, dirbant su šeimomis, išgyvenančiomis negalę) (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

-
- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Adaptacijos negalės situacijai modeliai
- Brolių, seserų ir jų senelių situacija
- Brolių, seserų ir jų senelių situacija
- Kita (...)

2.3 Nepalankios situacijos, kurias išgyvena šeima, kaip sistema.

Žinios

- Adaptacijos ir prisitaikymo prie socialiai nepalankių sąlygų (pvz. dėl ekonominių ir etinių priežasčių) teorijos ir modeliai.

Gebėjimai

- Gebėjimas atpažinti, identifikuoti bei naudoti vidinius ir išorinius resursus

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Profesinės etikos laikymasis; teigiama nuostata į socialiai nepalankias šeimas /socialinę negalę.
- Empatija, reflektyvumas, kritinis mąstymas - savo profesinių bei asmeninių nuostatų bei vertybių permąstymas.
- Savo profesinio identiteto apmąstymas (funkcijos ir vaidmenys, dirbant su šeimomis, patekusiomis į sudėtingas situacijas) (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Socialinių sunkumų įtaka šeimoms
- Migracijos įtaka šeimoms
- Psichiatrinių sutrikimų įtaka šeimoms (mažiausiai vieno šeimos nario).
- Kita (...)

2.4 Iššūkiai, su kuriais susiduria specialistai, bendraudami su šeimos sistema

Žinios

- Bendravimo teorijos ir strategijos.
- Specialistų ir šeimos santykiai.
- Šiuolaikiniai bendravimo būdai (rašytiniai, sakytiniai), bendravimas įvairiose aplinkose (namuose, įstaigoje).

Gebėjimai

- Gebėjimas taikyti strategijas, padedančias geriau suprasti šeimas

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Atsakomybė už savo veiklą (tiek teigiamą, tiek neigiamą)
- Savirefleksijos, padedančios atpažinti savo reakcijas sudėtingose situacijose.
- Pasirengimas pritaikyti savo žinias, nuostatas prie kitų, siekiant bendro susitarimo (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Specialistų ir šeimos santykiai, pagrįsti bendravimu (bendravimo technikos).

2.5 Šeimos įgalinimas (įgalinimas, atsparumas), partnerystės su šeima koncertas

Žinios

- Žinios apie šeimos resursų planavimą ir valdymą.
- Išteklių aktyvinimo modeliai ir patirtis.
- Kooperacija su šeima ankstyvojoje intervencijoje.
- Įgalinimo, išgyvenimo/įveikimo (coping) konceptai.
- Vidinė darna (sense of coherence), atsparumas.

Gebėjimai

- Gebėjimas taikyti pagrindinius šeimos poreikių ir lūkesčių, susijusių su vaikų ugdymu, identifikavimo principus ir instrumentus.
- Gebėjimas taikyti pagrindines strategijas, padedančias kartu su šeima valdymo resursus.
- Atpažinti interesų konfliktus ir taikyti jų sprendimo strategijas, atsižvelgiant į esamus resursus.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Lygių teisių pripažinimas komandoje (tarp komandos narių, taip pat ir šeimos).
- Teigiami specialistų požiūriai, leidžiantys dirbti kartu su šeima.
- Refleksijų apie tai, kaip šeima gali sąveikauti ar demonstruoti tam tikrą elgesį (perdėtas gynybiškumas/apsauga) (taip pat žr. 4. Individualios intervencijos metodai ir 6. Asmeninės kompetencijos)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Įgalinimas ir atsparumo skatinimas AIV

Esminė sritis 3: KOMANDINIS DARBAS

(= Pagrindiniai tarpdisciplininės komandos darbo aspektai ir procesai)

Žinios: Bendros teorinės žinios apie komandinį darbą. Komandos apibrėžtis; Esminiai komandinio darbo aspektai ir dinamika; Bendravimas komandose;

Gebėjimai: Gebėjimas dirbti grupėje. Gebėjimas taikyti komandinio darbo technikas ir strategijas. Bendravimo gebėjimai ir kompetencijos, pvz., kalbėtis „ta pačia kalba“, remtis tomis pačiomis idėjomis idėjas apie AIV, laikytis susitarimo apie etikos standartus.

Platesnės asmeninės kompetencijos: Vertybės: įsipareigojimai, pagarba ir tinkamas elgesys. Aktyvaus klausymo, empatijos, aktyvaus dalyvavimo nuostatos, teigiamos nuostatos į mokymąsi ir darbą grupėje. Išmanymas, aiškiai ir pagarbiai perteikti savo požiūrius ir idėjas (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

3.1 Komandų kūrimas

Žinios

- Išsamios žinios apie komandinį darbą ir specifines funkcijas komandoje.

Gebėjimai

- Gebėjimas burti, vadovauti ir organizuoti grupes.
- Taikyti komandinio darbo technikas ir strategijas.
- Bendravimo įgūdžiai ir kompetencijos.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Vertybės: įsipareigojimai, pagarba ir deramas elgesys.
- Aktyvus klausymas, empatija, aktyvus dalyvavimas, teigiamos nuostatos į mokymąsi ir darbą komandoje.
- Išmanymas kaip aiškiai ir pagarbiai perteikti savo požiūrius ir idėjas (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Lyderystė komandoje
- Komandų motyvavimas
- Komandinio AIV darbo reikalavimai
- Nuostatos į komandinį darbą (skirtingi vadovavimo stiliai)

- Komandos aplink vaiką sukūrimas: (interdisciplininė, multidisciplininė, transdisciplininė komandos).
- Komandinio darbo koordinacija (pagrindinis šeimai asmuo)
- Darbo su šeima koordinacija (organizacijoje), koordinacija tarp įstaigų
- Supervizijos ir intervizijos komandose
- Kita (...)

3.2 AIV Etika

Žinios

- Žinios apie AIV etiką.

Gebėjimai

- Gebėjimas garantuoti ankstyvosios intervencijos centro šeimų ir vaikų duomenų apsaugą, konfidencialumą, privatumą
- Savo profesinės praktikos suderinimas su šeimų, lankančių ankstyvosios intervencijos tarnybas, įsitikinimais, vertybėmis, nuostata į vaikų auklėjimą.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Įsipareigojimai. Pagarba. Interesas atlikti įvertinimą.
- Savirefleksija, refleksija, tikslumas ir kruopštumas (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

-
- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Etikos principai: konfidencialumas, privatumas, informacijos apsauga
- AIV etikos aspektai
- AIV praktikos derinimas prie kiekvienos šeimos vertybių, įsitikinimų, kultūros.
- Kita (...)

3.3 Ankstyvosios intervencijos vaikystėje, kaip komandinio proceso, kokybė

Žinios

- Žinios apie tarnybos ar/ir komandos kokybės vertinimą.

Gebėjimai

- Gebėjimas atsižvelgti į kontekstą, rašant protokolus ir naudojant vertinimo instrumentus.
- Gebėjimas taikyti motyvacijos skatinimo strategijas, siekiant įtraukti visus centre dirbančius specialistus.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Pagarba ir teigiamas skirtingų kultūrų šeimų ir specialistų vertinimas.
- Etikos paisymas (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

-
- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- AIV centrų kokybės rodikliai ir aspektai
- AIV centrų kokybės rodikliai ir aspektai
- Visų atstovų dalyvavimas vertinant tarnybą
- Kita (...)

3.4 AIV tyrimai

Žinios

- Žinios apie AIV tyrimus

Gebėjimai

- Gebėjimas naudotis duomenų bazėmis, ieškoti dokumentų panaudoti resursus.
- Suprasti ir interpretuoti tyrimų duomenis, atsižvelgiant į jų praktinį panaudojimą kasdieniniame darbe.
- Gebėjimas kartu su projektu ekspertu sukurti ir vykdyti tiriamąjį projektą AIV centre (nustatyti ir apibrėžti poreikius ar problemas, apibrėžti tikslus, pasiūlyti tinkamiausią metodologiją ir kt.).

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Įsipareigojimai, pagarba, kruopštumas, domėjimasis ir savirefleksijos.

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Įvadas į tyrimus
- Šiuolaikiniai AIV tyrimai
- Projektų vadyba
- Kita (...)

Esminė sritis 4: INDIVIDUALIOS INTERVENCIJOS METODAI

(= Die Planung des Individuellen Förderprozesses)

Žinios: Žinios apie įvertinimo ir intervencijos ryšį (orientuojantis į resursus). Žinios apie tai, kaip remtis hipotezėmis bei susieti jas su modeliais. Žinios apie tai, kaip numatyti funkcinius ir realius tikslus. Į asmenį orientuotas planavimas. Žinios apie darbo sutartis.

Gebėjimai: Gebėjimas interpretuoti rezultatus, pagrįstus multidimensiniu vertinimu. Gebėjimas taikyti į hipotezes orientuotą darbo modelį (kodėl, ką ir koku tikslu atliekame vieną ar kitą veiklą). Numatyti multidimensinį, į asmenį orientuotą planą. Gebėjimas susieti multidimensinį įvertinimą su tikslo numatymo procesu dirbant tarpdisciplininėje komandoje. Gebėjimas numatyti funkcinius ir realius tikslus, remiantis esamais resursais. Gebėjimas apibrėžti hipotezę ir išmanyti, kaip ją įgyvendinti, remiantis empiriškai patikimais darbo metodais. Gebėjimas kartu su tėvais ir/ar kitais dalyviais aptarti ir susitarti dėl bendrų tikslų.

Platesnės asmeninės kompetencijos: Darbas ir dalinimasis patirtimi ir /ar hipotezėmis komandoje. Gebėjimas būti lanksčiu, taikant darbo modelius. Gebėjimas svarstyti savo iškeltas hipotezes. Gebėjimas įvertinti ir keisti mintis su kolegomis apie tikslų realistiškumą. Gebėjimas spręsti situacijas, kai vyrauja nerealūs lūkesčiai (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

4.1 Esminiai AIV konceptai ir filosofija

Žinios

- Istorinė AIV raida (ekspertų modelis ir kt.), taip pat įvairių svarbiausių esminių konceptų (prevencija, orientacija į šeimą, orientacija į poreikius...) raida..

Gebėjimai

- Gebėjimas suprasti AIV praktikos, teorijos ir istorijos ryšius.
- Gebėjimas reflektuoti AIV poveikį, atsižvelgiant į teorinį ir darbo modelį..

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Refleksijos apie savo motyvaciją dirbti AIV srityje.
- Gebėjimas dinamiškai taikyti AIV modelius (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- AIV istorija
- Bendrosios žinios apie esminius koncertus.
- AIV modeliai

4.2 Įrodymais pagrįsti intervencijos metodai.

Žinios

- Žinios apie hipoteze pagrįstą įgalinimą ir įvairių raidos sričių (motorikos, pažinimo procesų, suvokimų, kalbos ir komunikacijos socialinės ir emocinės raida, žaidimo ir t.t.) stimuliavimo metodus.
- Šeimos ir kitų, vaikui svarbių asmenų, įgalinimo metodai.

Gebėjimai

- Gebėjimas integruoti žinias ir įgūdžius apie normalią ir sutrikusią raidą bei terapines/ stimuliavimo technikas.
- Gebėjimas inicijuoti pokyčių procesą šeimos sistemoje.
- Gebėjimas konsultuoti šeimas.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Gebėjimas integruoti žinias ir įgūdžius apie normalią ir sutrikusią raidą bei terapines/ stimuliavimo technikas.
- Gebėjimas inicijuoti pokyčių procesą šeimos sistemoje.
- Gebėjimas konsultuoti šeimas.

- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Įrodymais pagrįsti požiūriai.
- Į vaiką orientuoti intervencijos metodai, pagrįsti holistiniu (pedagoginiu, psichologiniu, socialiniu, medicininiu/paramediciniu) požiūriu.
- Vaiko stimuliavimo didaktikos.
- Į šeimą orientuoti intervencijos metodai
- Pagalbos šeimai planų kūrimas kartu su šeima
- Šeimų konsultavimo, taip pat bendravimo teorijos
- Krizių intervencija
- Į aplinką orientuoti intervencijos metodai
- Kita (.....)

4.3 Dokumentacija

Žinios

- Žinios apie dokumentacijos standartai ir įvairios dokumentavimo sistemos.

Gebėjimai

- Gebėjimas taikyti tinkamas dokumentavimo sistemas ir keisti reikiama duomenimis.
-
- Gebėjimas laikytis etikos taisyklių (duomenų apsauga).

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Gebėjimas svarstyti iššūkius keliančius klausimus (sutrikimai, prognozės, ...).
- (Taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Intervencijos proceso dokumentacija.
- Kita (...)

4.4 AIV procesas ir rezultatų įvertinimas

Žinios

- Žinios apie įvairias vertinimo sistemas, lygmenis (konceptualūs, struktūrinis, formuojantis, orientuotas į rezultatus) ir instrumentus.
- Žinios apie savęs vertinimą, vidinį ir išorinį bei vertinimą
- Išmanyti apie tikslų nustatymo, intervencijos, dokumentacijos ir vertinimo procesų ryšius.

Gebėjimai

- Gebėjimas numatyti aiškia vertinimo strategiją.
- Gebėjimas diferencijuoti įvairias vertinimo strategijas ir įvertinti pasirinktos strategijos tinkamumą.
- Gebėjimas susieti individualius tikslus su intervencija ir vertinimu, atsižvelgiant į iš anksto nustatytus kriterijus.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Būti suinteresuotam savo darbo rezultatais bei pokyčių, pagrįstų grįžtamoju ryšiu, inicijavimas.
- Gebėjimas rasti tinkamą būdą
- vienam ar kitam klausimui išspręsti.
- Savikritika ir refleksijos apie savo elgesį.

- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Bendrieji vertinimo aspektai (vertinimo lygmenys)
- Vertinimo formos ir priemonės
- Vertinimo kriterijai
- Vadybos kokybės, dokumentacijos ir vertinimo sąsajos
- Kita (...)

Esminė sritis 5: SPECIFINĖS FUNKCINĖS KOMPETENCIJOS

(= AIV centrų specialistų funkcijos ir vaidmenys)

Žinios: AIV centrų specialistų funkcijos ir vaidmenys

Gebėjimai: Gebėjimas identifikuoti skirtingas funkcijas ir specialistų vaidmenis, pvz. atsižvelgiant į bazinį profesinį pasirengimą; reflektuoti, kaip atliekamas vienas ar kitas vaidmuo.

Platesnės asmeninės kompetencijos: Tinkamas ir pagarbus bendravimas.

5.1 Specifinės kompetencijos, susijusios su funkcijomis AIV komandoje

Žinios

- Gebėjimas identifikuoti skirtingas funkcijas ir specialistų vaidmenis, pvz. atsižvelgiant į bazinį profesinį pasirengimą; reflektuoti, kaip atliekamas vienas ar kitas vaidmuo

Gebėjimai

- Gebėjimas vadovauti komandai, laikantis vadybos taisyklių, atsižvelgiant į žmogiškųjų išteklių vadybą, visuomenės ryšius ir tinklą, vadybos kokybę

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Atviras ir pagarbus bendravimas, gebėjimas išklaudyti, taikyti monitoringo (kontrolės, tikrinimo) instrumentus.

-
- Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Lyderystė/ vadovavimas komandai
- Žmogiškųjų išteklių vadyba
- Monitoringas ir kontrolė
- Visuomeniniai ryšiai ir darbas įstaigų tinkle
- Vadybos kokybė
- Kiti su vadyba susiję klausimai
- Aspektai, susiję su kitomis funkcijomis, pvz. atvejo vadovas, kompiuterinių technologijų ekspertas ir pan.

5.2 Specifinės kompetencijos, susijusios su tikslinėmis grupėmis

Žinios

- Žinios apie kultūrinius, kalbinius, socialinius-ekonominius skirtumus;
- Žinios apie negalės socialinį konstravimą ir socialinių nuostatų į skirtingas žmonių grupes raidą.
- Žinios apie intervencijos strategijas, kurios dera su tikslinės grupės poreikiais (sutikimas, savanoriška kooperacija...)
- Žinios apie skirtingas etinių vertybių sistemas.
- Žinios apie intervencijos strategijas, kurios tinka tikslinių grupių poreikiams tenkinti.

Gebėjimai

- Gebėjimas bendrauti ir veikti, atsižvelgiant į skirtingų etinių vertybių kontekstą.
- Gebėjimas elgtis su skirtingomis etinių savybių sistemomis.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Lankstus elgesys, priklausomai nuo vaiko negalės (taip pat žr. 6. Asmeninės kompetencijos).

-
- Itin svarbus perkėlimas į praktiką ir reflektyvumas!

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Migravusios šeimos. Socialiniai nepalankios šeimos; Tikslinės grupės, kurios nesiejamos su klasikiniu negalės supratimu (pvz. DSHS /dėmesio sutrikimo hiperaktyvumo sindromas; tėvų, turinčių psichikos sutrikimų, vaikai ir pan.).
- Kita (...)

5.3 Specifinės kompetencijos, susijusios su instituciniais reikalavimais.

Žinios

- Žinios apie tai, kaip kuriamos, rengiamos AIV programos.
- Tyrimo metodai, ugdymo programos, raida, finansavimas.

Gebėjimai

- Gebėjimas pritaikyti įgytas žinias

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Gebėjimas identifikuoti esminius AIV centrų aspektus (pvz. Bendras identitetas)
- Inovatyvių idėjų skleidimas ir taikymas

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- AVI programų rengimas
- Darbas tyrimų grupėje ir paraiškų teikimas dėl rėmimo
- Magistro darbas
- Kita (...)

5.4 Specifinės kompetencijos, susijusios su AIV teisine sistema

Žinios

- Įstatymai /Įstatymų bazė; vaikų, turinčių specialiųjų poreikių, bei jų šeimų, teisės; vaikų iš skirtingų aplinkų teisės;
- Šalies įstatymų sistema.

Gebėjimai

- Gebėjimas svarstyti įstatymus, taip pat siūlyti pataisas įstatymų, kurie reglamentuoja AIV - pagalbą vaikui ir šeimai.

Platesnės asmeninės kompetencijos

- Išmanyti etikos normas, susijusias su negale ir AIV; išmanyti kokių etikos normų turi laikytis įvairūs specialistai.

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Legalus AIV centro ekspertas, tarpinstitucinis koordinatorius...
- Kita (...)

Esminė sritis 6: ASMENINĖS KOMPETENCIJOS

(= Refleksijos apie savo išankstinę nuomonę)

Žinios: Žinios apie išankstines nuomones, klišes, susijusias su negalės, sutrikimo vertinimu. Žinios apie savo asmeninę motyvaciją dirbti AIV srityje.

Gebėjimai: Gebėjimas analizuoti savo skirtingas išankstines nuomones apie negalę, jas išsiaiškinti ir suprasti. Gebėjimas reflektuoti savo veiklą. Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

Platesnės asmeninės kompetencijos: Gebėjimas analizuoti savo skirtingas išankstines nuomones apie negalę, jas išsiaiškinti ir suprasti. Gebėjimas reflektuoti savo veiklą. Perkėlimo į praktiką svarba (žr. 7.)

6.1 Savo išteklių aktyvinimas.

Žinios

- Žinios apie savo vidinių ir išorinių išteklių panaudojimą.

Gebėjimai

- Gebėjimas tinkamai panaudoti savo vidinius ir išorinius išteklius

Platesnės asmeninės kompetencijos

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Aktyvinti savo resursus

6.2 Refleksijos apie savo profesinę veiklą ir kompetencijas

Žinios

- Išmanymas, kaip apibūdinti veiklos ir dvasinius procesus.
- Išmanyti, kaip įvertinti savo kompetencijas.

Gebėjimai

- Išsakyti ir gauti grįžtamąjį ryšį per supervizijas ir bendrus veiklos aptarimus.
- Gebėti identifikuoti būtinas kompetencijas ir poslinkius

Platesnės asmeninės kompetencijos

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Reflektuoti savo profesinę veiklą ir kompetencijas

6.3 Refleksijos apie savo emocines reakcijas ir jų įtaką interakcijoms

Žinios

- Žinios apie išankstines nuomones, klišes, susijusias su negalės ir sutrikimo vertinimu

Gebėjimai

- Gebėjimas analizuoti skirtingas išankstines nuostatas apie negalę ir jas keisti.

Platesnės asmeninės kompetencijos

Siūlomas turinys šiam klasteriui/grupei:

- Reflektuoti savo emocines reakcijas ir jų įtaką interakcijoms

Esminė sritis 7: PRAKTIKA/PERKĖLIMAS Į PRAKTIKĄ

Esminė sritis 8: MAGISTRO DARBAS

3. Literatūra

Pretis, M. (2006). Professional Training in Early Intervention: A European Perspective. JPPID, 3.1, 22-48.

Pretis, M. (2006). Professional Training in Early Childhood Intervention. Towards a Common Ground in Europe. Baltic Journal of Special Education, 1.14, 42-48.

Pretis, M. (2007). Towards a common professional basis: A European Training curriculum for professionals working in the field of Early childhood intervention. Presentation within the ERF-Conference, 14-16.6.2007 Zagreb.

Pretis, M. (2007). EBIFF: A European Training curriculum for professionals working in the field of Early childhood intervention. Presentation within the EAECI-Earlyaid-Meeting, Graz 27.9.2007.

Pretis, M. (2008). La formación en la Atención temprana: perspectivas europeas. Presentation within the Gensy-Conference, 12.12.2008, Madrid.

Pretis, M. (2010). European Curriculum for Professional Training in Early Childhood Intervention. (in press).